

Vodohospodári odstraňujú následky tohtoročných povodní

Oprava vodohospodárskych stavieb stála už takmer 14 miliónov €

Noc zo 17. na 18. mája 2010. Na hrádzach pozdĺž obidvoch strán Ondavy, tečúcej len 5 kilometrov od Trebišova, sa pohybujú tri stovky záchranárov – vodohospodárov, hasičov, vojakov a ďalších dobrovoľníkov, ktorí doslova tisícky vriec naplnených pieskom ukladajú na korunu hrádze, aby zamedzili prelievaniu rozvodnenej Ondavy. Jej hladina dosiahla vtedy už rekordných 686 cm a neustále stúpa. A práve vtedy sa to stalo! Dve hodiny po polnoci pravobrežná hrádza nevydržala obrovský tlak. Povolila a cez otvor, ktorý vodný živel pretrhol a postupne rozšíril až na dĺžku 90-tich metrov, sa smerom k Trebišovu začali valiť milióny kubíkov vody. Hrozba, že časť Trebišova bude pod vodou bola reálna.

„Ústredná povodňová komisia v Bratislave stála pred neľahkým rozhodnutím. Nechať, aby sa zaplavil Trebišov, alebo prerušiť aj ľavobrežnú hrádzu Ondavy a tú obrovskú masu vody rozložiť aj na nezastavané územie až po Markovce, Malčice, Petrákovce a Kucany,“ hovorí riaditeľ košického Odštepneho závodu Slovenského vodohospodárskeho podniku, š. p., Banská Štiavnica Ing. Ján Tkáč.

Zničený breh Handlovky si vyžadoval tiež rýchlu sanáciu

A tak sa už o dve hodiny po prietrži pravobrežnej hrádze začala voda Ondavy rozlievať aj na druhú stranu. Vyše 100 miliónov kubíkov vody z Ondavy zaplavilo viac ako 7 tisíc hektárov pôdy, ale aj tri čerpacie stanice vnútorných vôd – Július, Hraň a Ladislav.

„Čerpacia stanica i náš strážny dom boli zaplavené až do výšky meter a štvrt' a ja s manželkou, ktorá tu tiež pracuje, sme zostali prakticky odrezaní od sveta,“ spomína si na tieto ťažké chvíle správca čerpaciej stanice Július Jaroslav Lešniansky. V Slovenskom vodohospodárskom podniku pracuje už 20 rokov, no na také čosi si veru nepamätá, hoci na Ondave prežil už niekoľko povodní. Aj pretrhnutú ľavobrežnú hrádzu pred štyrmi rokmi aj vytopenie pivnice. No vždy z domu odchádzal „po svojich“. Tentoraz sa mu však jediným dopravným prostriedkom, kotviacim pri balkóne strážneho domu, stal gumový čln. A to na celých 6 týždňov, pretože v júni udrela druhá povodňová vlna, ktorá hladinu Ondavy zdvihla dokonca na rekordných 713 cm.

„Keď sme boli s manželkou nútení za 6 týždňov chodiť do Trebišova na nákupy len člnom po stojacej vode, už

sme vážne uvažovali aj o tom, že sa z tohto územia odsťahujeme. Nakoniec sme sa však rozhodli zostať, pretože k tejto vodohospodárskej práci sme už obaja nadobudli priam srdcový vzťah, no a keď niekto niečo robí so srdcom, tak sa nedá len tak ľahko odísť,“ poznamenal J. Lešniansky.

Vyčísľovanie škôd

Pretrhnuté hrádzce na Ondave a zaplavené tri čerpacie stanice pri jej toku boli však len časťou rozsiahlych povodňových škôd, ktoré tohto roku postihli vodohospodárov. Súhrnná správa o priebehu a následku povodní k 31. augustu prezrádza, že priame škody na majetku štátu v správe SVP dosiahli vyše 95 mil. 712 tis. € a na zabezpečovacie práce súvisiace s opravou poškodeného majetku sa doteraz vynaložilo už viac ako 13 mil. 246 tis.

€ Najväčšie škody vodný živel síce napáchal na hrádzach Ondavy a jej susedných čerpacích staniciach, no svoju mimoriadne rozsiahlu povodňovú daň si vyžiadala aj riečka Jakubianka v Novej Ľubovni, Ľubický potok v miestnej časti Kežmarku – Ľubici, poškodená hrádza na Latorici či rieka Poprad, ktorej brehy sú poškodené na 80 percent. „Keď kulminovala Ondava a Východoslovenská nížina bola plná vody, tak na Latorici nám začala praskať hrádza,“ vysvetľuje pri našej návšteve, dnes už pokojnej a nevinnej Latorice, riaditeľ Správy povodia Bodrogu v Trebišove Ing. Ján Kondáš. „Keby sa nám vtedy

nepodarilo rýchlo zabezpečiť spevnenie tejto časti hrádze a bola by sa pretrhla, tak dôsledky si nedokážeme ani domyslieť. Cez túto prietrž, ktorá je na najnižšie položenom mieste okolitých vodných tokov, by sa tak boli valili nielen vody Latorice, ale aj Laborca, Uhu a Ondavy. To by bola obrovská záplava, ktorá by vytopila najmenej 10 až 15 obcí v Medzibodroží, ale určite by zasiahla aj územie Maďarska,“ dnes už s úľavou v hlase konštatuje Ing. Kondáš, ktorého chlapom – vodohospodárom sa podarilo túto katastrofu odvrátiť.

Na severe východného Slovenska bola povodňová situácia však trochu iná. Rýchla a mimoriadne intenzívna. V Novej Ľubovni, ako sa hovorí – voda prišla a odišla, no za niekoľko hodín dokázala strhnúť tribúnu futbalového ihriska, prelomiť betónový most

Bagrista Ladislav Tóth zo závodu Dunaj Bratislava uvoľňuje zátarasy a nánosy v koryte rieky Handlovky a spevňuje brehovú líniu

i zaplaví pivnice neďalekého sídliska. Ľubický potok v Ľubici pri Kežmarku s riekou Poprad prevracali autá, strhli mosty a z upravených brehov vytvorili priam bizarné krátery. V hraničnej obci Mníšek nad Popradom sa začiatkom júna vodný tok dokonca tak zahryzol do svojho ľavého brehu na slovenskej strane, že podmyl a strhol 200-metrový úsek jedinej prístupovej cesty do obce, ktorej 700 obyvateľov zostalo prakticky úplne odrezaných od sveta. Navyše, keďže sa tok Popradu rozšíril na slovenskú stranu, tak sa v zmysle medzinárodných dohôd aj hranica medzi Poľskom a Slovenskom posunula do nášho vnútrozemia.

K májovým a júnovým škodám na vodohospodárskom majetku však v polovici augusta pribudli ďalšie. Stačili prietrže mračien v oblasti Prievidze a Žiaru nad Hronom a rieka Nitra, Handlovka, Hradecký potok, Lehotský potok či Lutílský potok za niekoľko hodín vyzerali ako po bombardovaní.

Na toľkých „frontoch“ odrazu vodohospodári doteraz nezasahovali

Slovenský vodohospodársky podnik, š. p., Banská Štiavnica má vo svojich štyroch odštepnych závodoch,

Rieka Poprad v hraničnom úseku s Poľskom poniže Mníška nad Popradom ešte čaká na sanáciu. Povodeň odtrhla časť cesty do obce, prehĺbila a rozšírila koryto rieky až tak, že sa hraničná čiara s Poľskom posunula na naše územie

no predovšetkým v 18-tich správach vodných tokov a povodí a dvoch samostatných závodoch odštepného závodu Bratislava aj skúsených a zdatných stavbárov, technikov a majstrov, ktorí si pri odstraňovaní následkov povodní vzájomne pomáhajú. Plošný rozsah tohtoročných povodní bol však absolútne výnimočný. Ak chlapi z topolčianskej Správy povodia hornej Nitry išli v júli pomáhať kolegom do Kežmarku či Novej Ľubovne, tak už v auguste museli ísť späť ratovať Handlovku, Nitru a okolité potoky. Povodňou relatívne najmenej postihnutý bol však tohto roku Odštepný závod SVP Bratislava, ktorého závod Dunaj a jeho stredisko stavebno-montážnej činnosti začalo ihneď po júnových povodniach konať.

Už 7. júla sa k brehom Ondavy začali presúvať prví stavbári zo závodu Dunaj so svojimi mechanizmami. Rozsah prác je však taký veľký, že si ďalšie stroje museli aj zapožičať. Ved' len na opravu pretrhnutej pravobrežnej

Pri úprave takmer štvorkilometrového koryta Ľubického potoka v Kežmarku - Ľubici musel byť nasadený aj tzv. kráčajúci bager

hrádze bude potrebných takmer 11 tisíc m³ zemin. Chlapi sa však s chuťou pustili do práce. 90-metrovú pozdĺžnu prietrz museli predĺžiť až na 128 metrov, pretože hrádza musí byť presne a vodotesne spojená. A tak ďalších vyše 4 500 m³ zemin si vyžiadalo výkopové práce a vyčistenie prietrze. Postaviť nový úsek hrádze a napojiť ho z oboch strán na existujúce teleso hrádze si však vyžaduje osobitný technologický postup. Zemina na výstavbu hrádze musí mať totiž predpísané fyzikálne vlastnosti podľa STN. Jej vlhkosť musí byť 15 % a predpísaná miera zhutnenia až 95 %. Práce na Ondave už od ich samého začiatku riadi skúsený stavbyvedúci Ladislav Csicsay zo závodu Dunaj

Hradecký potok, ktorý sa v Prievidzi vlieva do Handlovky, je už vyčistený a brehy spevnené. Na fotografii, tesne po augustovej povodni, sa miestni obyvatelia snažia aspoň čo-to zachrániť

Bratislava. „Je dobre, že zeminu na vybudovanie tejto časti hrádze máme vlastne hneď tu v inundačnom priestore po pram brehu Ondavy. Tento priestor medzi tokom a hrádzou býva často zaplavovaný, a tak je tam aj veľa nánosov,“ pochvaľuje si momentálnu situáciu L. Csicsay v rozhovore s generálnym riaditeľom Slovenského vodohospodárskeho podniku, š. p., Banská Štiavnica Ing. Danielom Kvocerom, ktorý sa ihneď po svojom nástupe do funkcie začiatkom septembra išiel pozrieť na práce súvisiace s odstraňovaním následkov povodní na východnom Slovensku. „Vzdialenejšia doprava by nám práce nielen predražila, ale aj značne predĺžila,“ pokračuje L. Csicsay, no trochu si aj poťažká. „Čo nás ale brzdi,

je nestabilné počasie. Zemina musí mať predpísanú vlhkosť, nuž a keď po-prší, musíme ju viackrát prehadzovať a presušať aby dosiahla požadované parametre. A dokonca, keď je už utlačená aj na hrádzi a zase zaprší, tak po každom daždi musíme premočenú vrstvu z hrádze odstrániť. Celý proces navážania a utlačania sa robí po 20 - 30 cm vrstvách rozhrnutím, potom dvojnásobným prevalcovaním, ďalej dvojnásobným valcovaním s vibráciou a nakoniec ďalšími dvoma prevalcovaniami,“ uzatvára svoj technický výklad L. Csicsay. V posledných dňoch sa však počasie trochu umodriilo, a tak na dosiahnutie koruny pravobrežnej hrádze zostáva navrstviť 45 cm a na ľavobrežnej 120 cm. Chlapi by to chceli mať hotové najneskôr do polovice novembra.

Medzitým však už ďalšie stavebnomontážne partie vodohospodárov ukončili zabezpečovacie a sanačné práce v Novej Ľubovni, Kežmarku i v Ľubici. V druhej polovici augusta sa však mnohí museli presunúť na hornú Nitru, kde v súčasnosti pracuje takmer 150 robotníkov, nielen zo Slovenského vodohospodárskeho podniku, ale aj zo zmluvných stavebných organizácií. Ved' na zničenej Handlovke je nevyhnutné prehĺbiť korytá, odstrániť zátarasy, uvoľniť prietokové profily a zastabilizovať tzv. brehovú nátrže, teda brehovú líniu dať do pôvodného stavu. Bagrista, ktorý UDS-kou práve sanoval brehovú líniu Handlovky, Ladislav Tóth zo závodu Dunaj Bratislava si prácu pochvaľuje: „Robíme každý deň od pondelka do piatku 12-ťky, dá to síce zabrať, ale máme dobré ubytovanie i stravu v rekreačnom zariadení na Púšti pri Prievidzi, takže nemôžeme si sťažovať.“ Riaditeľ Správy povodia hornej Nitry Ing. Marián Jursa dodáva: „Ak nám bude priat' počasie, tak do konca októbra budeme tu na hornej Nitre s prácami hotoví. Po povodni sme na vodných tokoch narátali zhruba 50 km, ktoré bolo treba opravovať. No denne sa tu na sanáciu presúvajú

Sanácia pravobrežnej hrádze Ondavy - zemina sa musí rozhrňať a valcovať po 20 cm vrstvách

obrovské tony kameňa, nasadené sú tu bagre, nakladače, UDS-ky, 40 nákladných Tatiev 815-tiek, 7 chodiacich bagrov, ktoré sú nenahraditeľnými pomocníkmi predovšetkým v korytách riek, pričom denné výkony dosahujú miliónovú fakturáciu“ (v Sk - pozn. aut.).

Doteraz nevyriešeným problémom však zostáva Mníšek nad Popradom. Cestu III. triedy do obce prešovský VÚC nemôže začať rekonštruovať, kým sa po ľavom toku rieky Poprad nevybuduje hrádza, pretože v prípade povodne by voda opäť podmyla narušený svah pod cestou. Akcia Mníšek je však o to vážnejšia, že posunom brehu a rozšírením koryta približne o 25 metrov sa o 12,5 m posunula hranica s Poľskom na naše územie. Komisie, spolupracujúce na hraničných vodách, síce už o tomto probléme viackrát rokovali, no stavba sa stále nezačala. Vodohospodári však budú musieť najskôr zabezpečiť 25 tis. m³ lomového

Generálny riaditeľ SVP Ing. Daniel Kvocera (prvý zľava) v rozhovore s riaditeľom OZ SVP Košice Ing. Jánom Tkáčom a stavbyvedúcim zo závodu SVP Dunaj Bratislava Ladislavom Csicsayom, ktorý vedie stavebné práce na obnove pretrhnutých hrádzí rieky Ondavy

kameňa v hodnote cca 600 tis. € na vybudovanie tejto ochrannej hrádze. Vodohospodári majú záujem čo najrýchlejšie sa pustiť do tejto stavby, no skomplikovať by to mohlo nepriaznivé počasie blížiacaj sa zimy. Generálny riaditeľ Slovenského vodohospodárskeho podniku Ing. Daniel Kvocera však pri návšteve tohto postihnutého miesta starostovi Mníška nad Popradom Petrovi Žembovi jednoznačne prisľúbil, že SVP vynaloží maximálne úsilie na to, aby bol tok Popradu na hranici s Poľskou republikou čo najskôr vrátený do pôvodného koryta. A to by bola pre obec, ktorá dnes potrebuje najmä novú prístupovú cestu, asi tá najlepšia správa.

Mgr. Ľuboš Krno
hovorca SVP, š. p., Banská Štiavnica
Foto: archív SVP